

Motion till riksdagen 2025/26:2362

av Sten Bergheden (M)

Översyn av avgifterna för äldreomsorgen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna till en översyn av avgifterna inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över villkoren avseende bostadstillägg och avgifter inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att i högre grad ta hänsyn till pensionärernas ekonomiska situation vid hanteringen av avgifter i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en genomgång av hyresnivåerna inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det har framkommit att bland pensionärer som bor på särskilt boende är ungefär en tredjedel berättigade till bostadstillägg. Men en stor del av bostadstillägget till dessa pensionärer når inte fram till de äldre. Anledningen är att kommunerna, när bostadstillägg beviljats, tar ut högre avgifter för det särskilda boendet. På ett genomsnittligt utbetalat bostadstillägg i särskilt boende tar kommunerna hand om cirka två tredjedelar av summan, och pensionären behåller då enbart en tredjedel. Syftet med

bostadstillägget är primärt att pensionärer med låg pension ska kunna efterfråga en bra bostad, inte att staten ska transferera ekonomiska resurser till kommunerna.

Det ovan beskrivna förfarandet medför att syftet med bostadstillägget till pensionärer inte förefaller uppfyllas när en pensionär på särskilt boende får rätt till bostadstillägg. Varken för den enskilde pensionären eller för landets övriga skattebetalare kan det hela uppfattas som rättvist eller transparent. Det finns också en risk att det leder till ökad byråkrati.

Det gör också att frågor uppstår dels kring om bostadstillägget ska fungera som en förstärkning av kommunernas finanser, dels kring om tillämpningen av förbehållsbelopp och avgiftsutrymme är för restriktiv i förhållande till samhällets kostnadsutveckling. Oavsett om en pensionär i särskilt boende har bostadstillägg eller ej så kan den inkomst som återstår efter att olika avgifter är betalda ofta bli mycket liten, omkring 2 500 kronor. Detta räcker svårigen till vanliga utgifter såsom mobil, mediciner, kläder, tandvård, hårvård, glasögon, fotvård och presenter till barn och barnbarn. Avgiftssystemet i äldreomsorgen riskerar att försätta många pensionärer i en situation med låg ekonomisk standard under den tid då de behöver samhällets omsorg som mest.

Sammanfattningsvis bör därför möjligheter och förutsättningar gällande avgifterna i äldreomsorgen ses över liksom hur bostadstilläggets syfte uppfylls i sammanhanget, där man bör större hänsyn tas till pensionärernas ekonomiska situation.

En annan problematik är att hyrorna i särskilda boenden är en stor utgiftspost för de pensionärer det gäller. Men när det gäller hyresnivåernas rimlighet saknas dessvärre tydliga uppgifter, liksom att hyresnivån i relation till boendets standard och hyrorna i kommunen i övrigt sällan förekommer. En lägenhet på 30 till 35 kvadratmeter på ett särskilt boende i en mindre svensk kommun kan kosta mellan 5 000 och 9 000 kronor. I sammanhanget kan nämnas att den maximala bostadskostnaden som ersätts i bostadstillägget ligger på 7 500 kronor och att medelhyran för en lägenhet med ett rum och i kök i Sverige år 2024 låg på 5 100 kronor enligt SCB. Hyrorna på särskilda boenden förefaller därför vara i högsta laget.

Men det saknas nationell data för hyrorna på särskilda boenden runt om i landet. Äldreomsorgen ska i första hand utgå ifrån och finnas till för de äldre, risken för att tvingas betala oskäligen hyreskostnader bör minimeras. Socialstyrelsen bör därför övervägas att få i uppdrag att samla in data på hyrorna i särskilda boenden i landets alla

kommuner. Därtill bör möjligheten till en bedömning av rimligheten på hyresnivåerna i kommunerna ses över.

Sten Bergheden (M)